

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

[Tractatus de attributis, de visione beatifica, de scientia Dei ac de ejus
voluntate et providentia]

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

Art. II. An scientia quæ in Deo est causa effectiva rerum, sit ea quæ dicitur
simplicis intelligentiæ, vel quæ visionis appellatur?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77132](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77132)

§. III.

Solvuntur objectiones.

14. **O**bjicies primò cum P. Annato, in libro de scientia media: Non magis pertinet ad vim intellectivam suum objectum efficere, quam ad potentiam effectivam suum opus intelligere: Sed potentia effectiva non intelligit suum opus: Ergo nec intellectiva efficit suum objectum.

Respondeo distinguendo intellectiva, quæ est merè speculativa; negando verò de vi intellectiva, quæ est eminenter speculativa & practica; hæc enim convenit intelligere simul & efficere, ut patet in intellectione nostra, quæ simul habet rationem intellectiōnis, respectu verbi quod producit; illud enim intelligendo producit, & producendo intelligit: scientia autem libera in Deo non est purè speculativa, sed etiam practica, ut patebit ex dicendis articulo sequenti; unde non mirum si illa simul suum objectum intelligat & efficiat, ac eminenti quodam modo simul habeat rationem potentie cognoscitivæ & executivæ: De quo inf. art. 4.

15. **O**bjicies secundò: Si scientia Dei esset causa rerum, non distingueret ut virtualiter ab arte divina; respiceret enim creaturas ut factibiles, sicut ars in mente divina existens: Sed hoc videtur falsum, & contra communem sententiam, quæ ponit distinctionem, saltem virtuales, inter virtutes intellectuales in mente divina existentes: Ergo & illud.

Respondeo primò, nõ esse improbableem, scientiam Dei, quatenus formaliter practica est, & respicit creaturas ut factibiles, ne quidè virtualiter in Deo distingui ab arte divina: in nobis enim ille virtutes intellectuales distinguuntur, quia scientia habetur in nobis de universalibus, ars de particularibus; prima procedit per causam, secunda verò per quandam experientiam & usum: unde cum illæ imperfectiones procul sint à Deo, & ejus scientia sit de particularibus, & ars in mente ejus existens procedat per veram causam ipsius operis; non improbabiler dici potest, scientiam practicam, & artem, in Deo nequidem virtualiter distinguui, sed solà distinctione rationis, quæ petitur ex analogia ad creaturas, in quibus illæ virtutes intellectuales realiter distinguuntur. Si quis tamen velit inter illas ponere distinctionem virtuales, sicut inter alia attributa: ad probationem in contrarium, facile poterit respondere, quòd quavis scientia practica, & ars divina, respiciant creaturas ut factibiles, non tamen eodem modo: scientia enim illas respicit ut factibiles absolute, & quantum ad substantiam operis; ars verò divina, illas non respicit ut producibiles, quantum ad substantiam, sed quantum ad modum, & quatenus sunt factibiles modò quodam artificioso. Cætera argumenta quæ contra hanc conclusionem fieri solent, commodius proponuntur, & solvantur articulis sequentibus.

ARTICULUS II.

An scientia quæ in Deo est causa effectiva rerum, sit ea quæ dicitur simplicis intelligentiæ, vel quæ visionis appellatur:

§. I.

Premittenda ad resolutionem questionis.

16. **N**otandum primò, causalitatem divinæ scientiæ duobus modis posse considerari: nimirum.

Arum quasi in actu primo, ut videlicet habet divina scientia virtutem causativam rerum; & in actu secundo, quoad exercitium videlicet causalitatis, & actualem productionem creaturarum.

BNotandum secundò ex D. Thoma quæst. 2. de verit. art. 9. ad 2. & ex Ferrariensi 1. contra Gentes cap. 62. distinctionem scientiæ divinæ, in scientiam simplicis intelligentiæ, & visionis, non se tenere ex parte Dei, sed tantum ex parte objecti, & connotati materialis; ac proinde magis esse quandam explicationem diversarum terminationum, seu terminorum qui à Deo cognoscuntur, quam divisionem unius attributi: & unius scientiæ in plures virtualiter inter se distinctas, in quantum enim divina scientia concipitur terminari ad creaturas solum sub ratione possibilem, non attentà ex vi hujus terminationis illarum futuritione, & existentia, *simplicis intelligentiæ* nuncupatur: quatenus verò non sistit in sola quidditate, & possibilitate rerum, sed attingit illarum futuritionem, vel existentiam, & præsentiam quam habent, aut in mensura propria, vel in mensura superiori æternitatis, sumit denominationem *scientiæ visionis*.

CNotandum tertio, scientiam Dei liberam duplicem habere formalitatem & respectum: unum ad voluntatem Dei, & ad decretum efficacem, & absolutum in quo fundatur; alterum ad objecta quæ contemplatur & videt ut præsentia, vel in propria eorum mensura, vel in mensura superiori æternitatis: secundum primum respectum quem dicit ad voluntatem Dei, & ad decretum illius, dicitur scientia approbationis; ex alio verò quem dicit ad objectum quod intuetur ut præsens, vel in mensura propria, vel in mensura æternitatis, sumit denominationem *scientiæ visionis*, ut docet D. Thomas locis supra relatis. Demque secundum primum respectum, scientia divina est practica, & factiva sui objecti; & secundum alium, est speculativa, & intuitiva illius, ut magis infra exponemus.

§. II.

Quatuor conclusionibus difficultas proposita resolvitur.

Dico primò, scientiam simplicis intelligentiæ esse causam productivam rerum in actu primo. Ita docet D. Thomas in hac quæstione art. 16. ad 1. ubi dicit: *scientia Dei est causa, non quidem sui ipsius, sed aliorum: quorundam quidem actu, scilicet eorum quæ secundum aliquod tempus sunt; quorundam verò virtute, scilicet eorum quæ potest facere, & tamen nunquam sunt.* Et quæst. 15. art. 3. ad 2. *Dicendum, inquit, quòd eorum quæ neque sunt, neque erunt, neque fuerunt, Deus non habet practicam cognitionem, nisi virtute tantum.* Unde cum ex eodem S. Doctore hic art. 9. scientia simplicis intelligentiæ ea sit, quæ versatur circa ea quæ nec sunt, nec erunt, nec fuerunt, manifestum relinquitur, illam esse practicam, & factivam rerum remotè in potentia, & veluti in actu primo.

EProbat in super ratione. Scientia simplicis intelligentiæ continet in se ideas rerum possibilem, & se habet sicut ars in mente artificis, antecedens voluntatem producendi opus: Atqui ars existens in mente artificis, & antecedens voluntatem producendi opus, est productiva in actu primo operum artificialium, ut docent Aristoteles & D. Thomas locis supra relatis: Ergo & scientia simplicis intelligentiæ.

21. Confirmatur: Scientia in Deo eo modo est productiva rerum, quo illas continet: Atqui scientia simplicis intelligentiæ, in signo antecedenti decretum, ratione divinæ omnipotentia, & idearum in mente divina existentium, continet creaturas in actu primo; decretum enim voluntatis divinæ non est necessarium, nisi ut moveat intellectum quoad exercitium: nam quoad speciem operis, antecedenter ad illud, est determinatus per ideas divinas in eo existentes: Ergo scientia simplicis intelligentiæ est causa productiva rerum in actu primo.

22. Dico secundò: Scientiam simplicis intelligentiæ concurrere actualiter ad rerum productionem, dirigendo remorè, & mediata.

Probatum primò: Talis est causalitas divinæ scientiæ erga creaturas, qualis est causalitas artificis circa res artificiales, ut docet D. Thomas locis supra relatis: At in artifice creato, non solum concurrit imperium intellectus, quod sequitur ad electionem, sed etiam iudicium eam præcedens, quod ostendit finem, & modum quò debet fieri opus. Unde idem S. Doctor in 1. dist. 38. quaest. art. 1. dicit quòd *primò scientia artificis ostendit finem* (opus scilicet artificiatum & factibile) *secundò voluntas ejus intendit finem* &c. Ergo pariter in divino intellectu, ad productionem creaturarum, non solum concurrunt imperium quod sequitur ad electionem, sed etiam iudicium, quod eam antecedit, & finem ac modum faciendi creaturas ostendit; unde cum tale iudicium electionem antecedit, pertinet ad scientiam simplicis intelligentiæ, quæ antecedit decretum; sicut imperium quod illam subsequitur, pertinet ad scientiam visionis, quæ supponit decretum, & in eo fundatur: non potest negari, juxta principia D. Thomæ, scientiam simplicis intelligentiæ, non solum in actu primo, sed etiam in actu secundo dirigere Deum (remorè saltem, & mediata) in productione creaturarum. Dixi *remorè & mediata* quia directio proxima & immediata, est ab ipso actu imperii, sicut & creaturarum efficientia, ut patebit ex infra dicendis.

23. Probatum secundò: Non solum imperium divinum, sed etiam consilium, ad creaturarum productionem actu concurrunt; juxta illud Pauli ad Ephesios 1. *Qui operatur omnia secundum consilium voluntatis suæ*. At consilium non pertinet ad scientiam visionis, sed ad simplicem notitiam; cum electionem præcedat ut illius regula, teste S. Thoma 1. 2. quaest. 14. art. 1. Ergo scientia simplicis intelligentiæ actu concurrunt ad creaturarum productionem, non quidem directione immediata, & proximâ, sed mediata saltem, & remota.

24. Dico tertio: Scientiam quæ Deus res omnes efficit & causat in actu secundo, non esse illam, quæ à Theologis vocatur *simplicis intelligentiæ*, sed eam quam *visionis* appellant. Ita communiter notari Thomistæ, contra Recentiores.

Probatum primò conclusio ex SS. Patribus, Dicit enim Augustinus libro 13. Confess. cap. 38. *Nos itaque ista quæ fecisti videmus, quia sunt: tu autem quia vides, ea sunt. Et nos foris videmus quia sunt, & intus quia bona sunt. Tu autem ubi vidisti facta, ibi vidisti facienda*. Et 15. de Trin. cap. 1. *Universas creaturas spirituales & corporales, non quia sunt ideo novit Deus: sed ideo sunt, quia novit*. Gregorius 20. Moralium cap. 23. *Quæ sunt, non ab æternitate ejus ideo videntur,*

quia sunt: sed ideo sunt, quia videntur. Et libro 32. cap. 6. *Non existentia videndo creat, existentia videndo continet. Qui quid ergo Creator non rideret, essentia subsistendi caret*.

Sed inter omnes Chrysologus ferm. 34. hujus divinæ visionis virtutem & efficaciam egregie & eleganter describit: loquens enim de muliere quæ sanguinis fluxum patiebatur, & exponens hæc verba Evangelistæ, *Conversus Iesus, & videns eam, sic loquitur. Iesus conversus, non moru corporis, sed divinitatis aspectu &c. Vidit eam divinis oculis, non humanis: vidit ut saluti redderet, non ut agnosceret quam sciebat. Vidit eam. Donatur bonis, malis caret quem vidit Deus. . . . Vidit ergo istam Deus, quam curando redidit sic felicem*.

Alii etiam sancti Patres docent, Christum videndo plures infirmos, eos sanasse per suam visionem salutiferam, & vivificum aspectum. Quæ de causa oculi Dei dicuntur in Scriptura *Lucidiores Sole*: sicut enim Sol vivificò luminis sui radiis, corruptibilia quæque generat, ita & Deus intuitu suo, & per scientiam visionis, cuncta producit, & conservat: juxta illud Gregorii jam relatum, *Non existentia videndo creat, & existentia videndo continet*. Unde olim Ægyptii, ut hujus divinæ visionis efficaciam, & potentiam designarent, eam per oculum, supra sceptri fastigium existentem, figurabant; ut per hoc significarent, Dei omnipotentiam, nihil aliud esse, quàm scientiam visionis, ut innoxiam divino decreto, & ab illo ad agendum applicatam.

Neque valet responsio Ruiffii, & aliorum Recentiorum, qui dicunt sanctos Patres in his locis, non loqui de scientia Dei, quatenus visionis est, sed de scientia ut sic, abstrahendo ab hoc, quòd sit simplicis intelligentiæ, aut visionis; & præterea eos loqui solum de rebus necessariis, non verò de liberis. Patet, inquam, falsitas & insufficientia hujus responsionis: primò, quia sancti Patres utuntur expressè verbis, *videt, intueti*, & similibus, quæ scientiam visionis designant, dicuntque res esse, *quia videntur à Deo*, ut constat ex verbis Augustini & Gregorii supra relatis. Secundò, idem Augustinus loquitur universaliter de omnibus creaturis, & dicit: *Universas creaturas, tam spirituales, quàm corporales, ideo esse quia Deus novit eas*: Ergo restrictio Ruiffii dicentis sanctos Patres loqui solum de rebus necessariis, & independentibus à libertate, est profus ab illorum mente aliena, eorumque verbis aperte repugnat. Adde quòd, creaturarum liberarum & necessariorum, hæc in parte, eadem est ratio; cum res à Deo, ejusque scientia, essentialiter pendeant.

Probatum secundò conclusio ex D. Thoma in 1. dist. 39. quaest. art. 1. ad 5. ubi hæc scribit: *Liber esse, & scire Dei, sunt idem secundum rem, tamen scire sequitur voluntatem, ut imperatum ab ipsa esse autem non, & ideo esse suum non subjacet libertati voluntatis, sicut scire operativum creaturæ*. Et art. 2. ad 1. *Scire, inquit, divinum respectu futurorum, est subiectum libertati voluntatis*. Sed manifestum est, quòd scientia subiecta decreto, & voluntati divinæ, eam consequens, & ab ipsa imperata, & applicata, non est simplicis intelligentiæ, sed visionis: Ergo ex D. Thoma, scientia quæ Deus res omnes efficit & causat in actu secundo, non est illa, quæ simplicis intelligentiæ dicitur, sed ea quæ visionis appellatur.

Præterea, cum D. Thomas tum hæc art. 8. tum

rum quæst. 2. de veritate art. 14. proponat & dis-
soluat auctoritates Origenis & aliorum Patrum,
quibus nituntur Adversarii, quis non videat
Sanctum Doctorem non stare pro illorum sen-
tentia?

27. va. Impossibile est scientiam ullam ejus rei esse
causam, quam non cognoscit: sicut enim dicunt
Medici, illud quod ignorat medicina, non curat; ita
& illud quod ignorat ars, vel scientia, non cau-
sat. Unde videmus quod ars fabrilis, non facit
calceum, nec futoria scamnum, nec frænesa et o-

ria clavem: quia hæc non cognoscuntur ab hu-
jusmodi artibus, nec pertinent ad illarum ob-
jectum: atqui scientia quæ dicitur simplicis intel-
ligentia, non versatur circa res existentes, aut fu-
turas, nec illas cognoscit, sed tantum scientia
quæ vocatur visio: Ergo hæc & non illa est
causa rerum. Minor probatur: Scientia enim
simplicis intelligentiæ definitur à Theologis,
Cognitio eorum quæ nec sunt, nec fuerunt, nec erunt
inquam: è contra verò scientia visionis dicitur
esse cognitio eorum, quæ sunt, fuerunt, vel erunt. Ita
expresse docet sanctus Thomas in hac quæst.
art. 9. ubi sic habet: *Quadam licet non sint nunc in
actu, tamen vel fuerunt vel erunt, & omnia ista Deus
dicitur scire scientiâ visionis. . . . Quadam verò sunt,
quæ sunt in potentia Dei, vel creaturæ, quæ tamen nec
sunt, nec erunt, neque fuerunt, & respectu horum non
dicitur habere scientiam visionis, sed simplicis intelli-
gentiæ.* Ex quibus verbis manifestum relinquitur,
secundum doctrinam D. Thomæ, scientiam
simplicis intelligentiæ, non se exten-
dere ad existentia, vel futura, sed tantum
ad possibilia; quæ de causa à Theologis, scien-
tiâ possibilem, communiter appellatur; sicut
scientiâ visionis, dicitur scientiâ existentium, &
futurorum.

28. Confirmatur: Scientiâ simplicis intelligen-
tiæ, & visionis, ut diximus in secundo notabili,
non distinguuntur ex parte Dei, sed tantum ex
parte creaturarum, & ratione diversarum ter-
minationum, & objectorum materialium, quæ
à Deo cognoscuntur: Ergo respiciunt; quod
scientiâ simplicis intelligentiæ, ut ratione di-
stincta à scientiâ visionis, se extendat ad eadem
objecta materialia, & habeat eandem termi-
nationem cum illa: unde cum, in sententiâ om-
nium Theologorum, scientiâ visionis sit illa, quæ
Deus res futuras & existentes cognoscit, impos-
sibile est quod scientiâ simplicis intelligentiæ,
ut talis est, se extendat ad illarum existentiam &
futuritionem, ac proinde quod sit causa illarum;
aliàs ageret cæco modo & ignaro, quod est ab-
surdum.

29. Confirmatur amplius: Juxta Augustinum
libro 11. de Civitate cap. 10. *Deus non aliquid nes-
ciens fecit: fecisset autem, si actus & scientia quæ
causatur existentiam, & futuritionem, ad
eas non terminaretur, ut ad objecta scita & cog-
nita, sed solum tanquam ad effectus per causalita-
tem productos: Ergo &c.*

30. Probatur quartò ratione fundamentali. Deus
producit creaturas per actum imperii, ut infra
ostendemus: At imperium pertinet ad scientiam
visionis: Ergo hæc est causa rerum. Minor pro-
batur: Imperium sequitur efficacem rerum ele-
ctionem in Deo, ut docet S. Thomas 1. 2. quæst.
17 art. 1. & constat ex eo quod imperium est
actus practicus & liber intellectus: omnis autem
tem praxis, & libertas intellectus, ex electione

A voluntatis procedit; cum voluntas in agente
intellectuali, sit primum movens, & primum li-
berum: Sed actus supponens efficacem electio-
nem, & decretum voluntatis divinæ, pertinent
ad scientiam visionis, & non simplicis notitiæ,
ut constat: Ergo & imperium.

Probatur quintò: Scientiâ quæ est causa re-
rum, debet esse libera, alioquin res necessariò &
non liberè à Deo procederent; & sic non pro-
duxisset illas in tempore, sed ab æterno. Item
scientiâ quæ non virtute tantum, sed actu est
causa rerum, debet esse determinata, & præsup-
ponere determinationem liberam voluntatis
divinæ: ut enim dicit S. Thomas hic art. 8. *Cum
forma intelligibilis ad opposita se habeat, non produ-
ceret determinatum effectum, nisi determinaretur ad
unum per appetitum.* At scientiâ simplicis intelli-
gentiæ, cum antecedit decretum voluntatis
divinæ, non est libera, sed naturalis, & necessa-
ria; neque determinata, sed indifferens ad pro-
ductionem rerum: Ergo non est illarum causa
in actu secundo.

Respondent Adversarii: Scientiam simplicis
intelligentiæ nudè sumptam, & ut prævenit om-
ne decretum divinæ voluntatis, non esse causam
rerum; cum sub hac ratione non sit libera, sed
naturalis; neque determinata, sed indifferens ad
rerum productionem: illam tamen, accedente
beneplacito divinæ voluntatis, & prout habet
adjectum ejus decretum; ex cujus consortio
fit libera, & determinatur ad rerum productio-
nem, esse causam illarum in actu secundo; nec
eas solum representare, ut factibiles, sed etiam
influerè in illarum productionem.

Sed contra primò: Cum scientiâ simplicis in-
telligentiæ & visionis (ut supra annotavimus)
non distinguantur ex parte Dei; sed solum ex
parte creaturarum, & objectorum materialium,
quatenus prima terminatur ad res merè possi-
biles, secunda verò ad existentes, & futuras; hoc
ipso quod scientiâ simplicis intelligentiæ concipitur
advenire decretum; quod res possibles
transferuntur à statu possibilitatis, ad statum
futuritionis; divini scientiâ fit visionis, & in-
tuitiva talium objectorum; quia ratione talis
decreti, quod transferuntur, à statu merè possi-
bilitatis, ad statum futuritionis, sunt realiter
præsentia Deo in æternitate, ut infra ostende-
mus, ac proinde terminant scientiam intuiti-
vam, & visionis. Dicere ergo quod scientiâ sim-
plicis intelligentiæ, ut habet adjectum decre-
tum efficacem divinæ voluntatis, sit causa rerum,
est ab utriusque terminis, & ludere in verbis; & reipsâ
attribuere causalitatem, & efficientiam rerum,
ipsimet scientiæ visionis.

Secundò, Vel illud decretum quod Adversarii
dicunt adungi scientiæ simplicis intelligentiæ,
& ex ejus consortio fieri liberam, & principium
determinatum productionis rerum; est ante-
cedens illarum futuritionem, & productionem;
prioritate saltem naturæ, & causalitatis; vel il-
lam solum concomitans, aut subsequens? Pri-
mum non potest dici, juxta illorum principia,
alioquin tale decretum esset prædeterminans;
cum nomine decreti prædeterminantis, nihil
aliud intelligatur apud Thomistâs, quàm decre-
tum antecedens, prioritate naturæ & causalita-
tis, rerum existentiam, vel futuritionem. Si au-
tem secundum vel tertium dicatur, scientiâ sim-
plicis intelligentiæ, ratione talis decreti concō-
mitantis, vel subsequenti futuritionem, vel pro-

31. 32. 33. 34.

35. 36. 37. 38. 39. 40.

41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50.

51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60.

61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70.

71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80.

81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90.

ductionem rerum, non poterit esse causa efficiens illarum: cum nulla possit dari causa efficiens, quæ sit purè concomitans, vel subsequens suum effectum, & quæ illum non antecedit, prioritate saltem naturæ & causalitatis.

35. Tertiò Adversarii communiter docent, decretum illud quod adjungitur scientiæ simplicis intelligentiæ, non esse absolutum, & efficax, saltem respectu actuum nostrorum liberorum: aliàs destrueret illorum libertatem, sed purè indifferens, & conditionatum: repugnat autem quòd scientia simplicis intelligentiæ, ut habet adjunctum decretum indifferens, & conditionatum, sit causa & principium determinatum futurationis, vel productionis rerum: cum enim indifferens, & determinatum inter se opponantur, sicut calidum & frigidum, & aliunde scientia simplicis intelligentiæ, sit de se indifferens, & indeterminata ad futurationem, & productionem rerum; non minus repugnat illam, ut habet adjunctum decretum indifferens, esse principium determinatæ futurationis, & existentiae rerum, quàm ex glacie & nivè simul junctis, fieri principium caloris: aut ex duplici voluntate, omnino indifferenti, contrahi matrimonium.

36. Denique probatur nostra conclusio. Deo, utpote perfectissimo artifice, concedi debet perfectissimus modus agendi imaginabilis, dummodo ille non repugnet: At modus producendi creaturas per scientiam visionis, multò perfectior est, & nobilior, quàm modus eas causandi per simplicem & abstractivam notitiam illarum; & aliunde talis modus causandi non repugnat: Ergo debet attribui Deo. Minor quantum ad primam partem videtur manifesta, tum quia scientia visionis clariùs attingit objectum, quàm abstractiva: tum etiam, quia visio illa quæ est eminentior formaliter speculativa & practica, & simul productiva & intuitiva sui objecti, multò perfectior est eà quæ est tantum speculativa, & intuitiva illius: prima enim est causa, & mensura sui objecti; secunda verò, ab illo mensuratur & dependet, ut infra ostendemus. Probatur verò quantum ad secundam. Si modus ille causandi per scientiam visionis repugnaret, vel esset ex eo quòd scientia visionis representat creaturas ut de facto existentes, & consequenter illarum existentiam supponit: vel quia supponit decretum, quo res creatæ suam futurationem recipiunt? At ex neutro capite repugnat: Ergo modus producendi creaturas per scientiam visionis, nullam involvit repugnantiam. Major constat, nullam enim aliam rationem repugnantiae adducunt Adversarii: Minor autem probatur. Et in primis quòd ex primo capite non repugnet, sic ostenditur. De ratione scientiæ visionis, non est supponere objectum existens, sed solum ad illud pro eadem durationis mensura terminari; ut constat in cognitione quæ Pater æternus producit Verbum, quæ intuitiva est, & visionis, quamvis non supponat suum objectum priùs existens. Item si Deus daret meo oculo vim producendi objecta, mea visio esset illorum intuitiva, quamvis illa non supponeret priùs existentia. Quòd autem non repugnet etiam ex alio capite, probatur. Licet enim decretum efficax divinæ voluntatis sit causa futurationis rerum, quia tamen se solò non causat, sed simul cum aliis quæ antecedunt & subsequuntur, inter quæ præcipue est imperium divini intellectus, à quo proximè & immediatè procedit creaturarum productio, ut

A ostendemus art. 4. hoc non impedit, quin scientia visionis possit esse & sit de facto principium proximum, & immediatum futurationis rerum: quia ut dicemus in solutione argumentorum, ex vi divini decreti, res non constituuntur complete futura, & in ordine executionis; sed tantum incomplete, & in ordine intentionis; ac proinde ad complementum futurationis, potest mediare scientia visionis.

Dico quartò: Scientia visionis, quatenus formaliter visionis est, non est causa rerum, sed solum quatenus est approbationis, & applicata per decretum efficax divinæ voluntatis. Ita docet Alvarez libro 1. responsionum cap. 6. & alii Thomistæ communiter.

B Probatur primò ex S. Thoma hic art. 8. in fine corporis, ubi dicit: *scientiam Dei esse causam rerum, secundum quod habet voluntatem conjunctam, & prout consuevit nominari scientia approbationis.* Quò nihil clariùs & expressius in favorem nostræ conclusionis dici potest.

Probatur secundo: Scientia Dei (ut art. 4. ostendemus) producit creaturas per actum divini imperii: Sed imperium non habet vim & efficaciam agendi à cognitione & directione intellectus, sed à motione, & applicatione voluntatis, quæ est primum movens in executione, ut docet S. Thomas 1. 2. quæst. 17. art. 1. in fine corporis, his verbis: *Primum movens in viribus animæ ad exercitium actus est voluntas: cum ergo secundum movens non moveat nisi in virtute primi moventis, sequitur quòd hoc ipsum quòd ratio movet imperando, sit ei ex virtute voluntatis.* Ergo scientia Dei non producit creaturas, nisi ut applicata per decretum efficax divinæ voluntatis: quæ ratione scientia beneplaciti seu approbationis appellatur.

D Probatur tertio: Sicut enim licet intellectus & dictio sint unica actio intellectus, quæ simul est productiva verbi, & contemplativa illius; illa tamen, quatenus est pura objecti contemplatio, & ut loquuntur Philosophi, quatenus est in esse quieto, non est productiva verbi, sed supponit illud priùs naturæ, & ratione factum à seipsa, quatenus est dictio, ut explicari solet in libris de anima. Ita similiter, quamvis scientia approbationis & visionis, unica sit scientia in Deo, omnino indistincta, quæ secundum diversos respectus quos dicit, vel ad decretum quòd supponit, vel ad objectum quòd intuetur, diversà illa nomina fortitur, ut exposuimus in tertio notabili: illa tamen, quatenus formaliter visionis est, & prout consideratur, ut purè intuitiva, & contemplativa sui objecti, non est causa rerum, sed eas supponit in aliquo priori naturæ & rationis, factas, & productas à seipsa, quatenus est practica, & approbationis. Et in hoc (ut rectè annotavit Alvarez loco citato) contingit gravis hallucinatio, & equivocatio apud Suarez, Vazquez, Ruizium, & alios Recentiores, qui in vanum tot argumenta accumulunt, & multiplicunt, ad probandum quòd scientia Dei, in quantum practica & formalissimè visionis est, non potest esse causa efficiens rerum; hoc enim nullus Thomistarum unquam somniavit: nam illi solum contendunt, scientiam visionis, quatenus est approbationis, & applicata per decretum efficax & absolutum divinæ voluntatis, esse causam rerum; easque producere per actum imperii, formaliter immanentem, & virtualiter transeuntem, ut antea declaravimus.

Deni-

Denique suaderi potest conclusio ratione A
evidenti. Si scientia visionis, reduplicativè qua-
tenus visionis est, esset causa rerum, Deus esset
causa peccatorum, non solum quantum ad enti-
tatem quam de materiali includunt, sed etiam
quorum ad malitiam & deformitatem quam
de formali important: Sed hoc non est dicen-
dum: Ergo nec illud. Sequela Majoris est evi-
dens: Nam scientia visionis, quæ visionis est for-
maliter, attingit peccata quantum ad malitiam
& deformitatem quam important, cum illa sub
hac ratione sint præsentia Deo in mensura suæ
æternitatis: Ergo si scientia visionis, reduplica-
tivè quatenus visionis est, esset causa rerum,
Deus esset causa peccatorum, non solum quan-
tum ad entitatem quam de materiali includunt,
sed etiam quantum ad malitiam & deforma-
tem, quam de formali important: unde ut vite-
tur hoc inconveniens, dicendum est, scientiam
visionis, quatenus formaliter visionis est, non
esse causam rerum, sed solum quatenus est libe-
ra & approbationis, ac per decretum efficax di-
vine voluntatis applicata.

§. III.

Solvuntur argumenta ex autoritate Divi
Thomæ petita.

40. Objiciunt primò Adversarii: D. Thomas hic
art. 8. dicit, *Scientiam Dei esse causam rerum,*
secundum quod habet voluntatem conjunctam: At
scientia Dei, ut habet conjunctam voluntatem,
non est visionis, sed simplicis intelligentiæ: Ergo
scientia quæ Deus res efficit & causat, non est ea
quæ visionis dicitur, sed illa quæ simplicis intelli-
gentiæ appellatur. Item in eodem articulo docet,
quod illa scientia est causa rerum, quæ cum
de se sit indifferens ad opposita, ex determi-
natione voluntatis producit determinatum
effectum: Sed scientia visionis non se habet
ad opposita, neque indiget determinari per vo-
luntatem, siquidem in ipsa determinatione vo-
luntatis fundatur: Ergo non est causa rerum.
Præterea idem S. Doctor quæst. 2. de veritate
art. 14. in corpore, & ad 2. exprèsse docet quod
res non sunt à Deo per scientiam, sed per liber-
tatem voluntatis. Idem habet in 1. dist. 38.
quæst. 1. art. 1. Denique quæst. 6. de veritate art. 3.
in corpore ait, *Præscientiam Dei non importare uni-
versaliter habitudinem causæ respectu eorum quorum
est:* Ergo ex D. Thomæ divina præscientia non
est causa rerum.

41. Ad primum locum D. Thomæ respondeo,
concessa Majori, negando Minorem; ut enim
dicit S. Doctor quæst. 3. de veritate art. 3. ad 8.
*Scientia Dei simplex notitia dicitur, ad excludendam
admixtionem ejus quod est extra genus notitiæ; sicut
est existentia rerum, quam addit scientia visionis, vel
ordo voluntatis ad res certas producendas, quem addit
scientia approbationis.* Unde secundum doctrinam
D. Thomæ, scientia Dei, ut habet voluntatem
adjunctam, & prout attingit existentiam re-
rum, non est simplicis intelligentiæ, sed appro-
bationis, & visionis.

42. Ad secundum dicendum, quod quando D.
Thomas docet, quod forma intelligibilis quæ
secundum se est indifferens, non causat nisi ad-
juncta determinatione voluntatis, per hoc non
excludit, quin ex determinatione voluntatis,
adjuncta divinæ scientiæ, resulter in Deo scientia
visionis, quæ ut est practica, & approbationis,

per actum imperii immediatè exequatur rerum
productionem. Imò cum in eodem articulo in
resp. ad 1. explicando verbum Origenis, expres-
sè doceat quod res sint futura ex eo quod scian-
tur à Deo, non obscure indicat scientiam illam,
quæ attingit futuritionem rerum (quæ utique
visionis est, & non simplicis notitiæ) esse cau-
sam illarum.

Ad tertium responderetur, quod quando D. 44.
Thomas dicit res non esse à Deo per scientiam,
sed per libertatem voluntatis, solum intendit,
quod scientia Dei, non est causa rerum, ex eo
præcisè quod sit scientia, sed ex consortio, ap-
plicatione, & motione voluntatis divinæ, à qua,
ut supra diximus, procedit omnis virtus, & effi-
cacia causandi, quæ est in actu imperii, quod
scientia visionis immediatè producit creaturas.

Ad ultimum dicendum est, quod quando S. 45.
Doctor ait, *Præscientiam Dei non importare univer-
saliter habitudinem causæ respectu eorum quorum est,*
solum intendit eam non esse causam malorum,
& peccatorum, quæ videri & præcitur. Propterea
addidit particulam, *universaliter:* unde potius ex
hoc loco inferendum est, præscientiam divinam
esse causam aliorum, nempe bonorum.

§. IV.

Alia objectiones solvuntur.

46. Objicies secundò: Scientia visionis præsup-
ponit res ut existentes, & factas à Deo: Er-
go non est causa rerum. Consequentia patet,
nulla enim causa præsupponit suum effectum.
Antecedens verò probatur multipliciter. Primò
ex Scriptura: dicitur enim Genesis 1. *Vidit Deus
cuncta quæ fecerat, & erant valde bona.* Ubi illud
verbum, *vidit,* non potest nisi de scientia visio-
nis intelligi, & verbum, *fecerat,* satis indicat il-
lam visionem, supposuisse res jam factas, &
existentes.

Secundò, Scientia intuitiva supponit suum
objectum, jam factum, & existens, cum impossi-
bile sit videre & intueri ea quæ non existunt:
Sed scientia visionis est intuitiva: Ergo supponit
res jam existentes & factas à Deo.

Terriò, Scientia Dei se habet, sicut scientia ar-
tificis, ut sæpe docet D. Thomas: Sed scientia
artificis non fertur intuitivè in artefactum, nisi
postquam factum est, non verò dum fit & ordi-
natur: Ergo etiam scientia visionis, non fertur in
res, nisi ut factas & existentes.

Quartò, Scientia quæ subsequitur decretum,
& voluntatem efficacem de futuritione rerum,
est posterior illâ; cum per tale decretum res pon-
nantur extra statum meræ possibilitatis, & fiant
determinatè futura: Atqui scientia visionis sub-
sequitur decretum efficax, & absolutum, & in
illo fundatur: Ergo est posterior futuritione
rerum.

Respondeo primò, Hæc argumenta solum
probare, scientiam visionis, quatenus formaliter,
& reduplicativè visionis est, non esse cau-
sam rerum; cum sub hac ratione illas præsuppo-
nat, in aliquo priori natura & rationis factas à
se ipsa, prout est practica, & approbationis; ea
tamen id non ostendere de scientia visionis, sub
ea ratione quæ practica est, & approbationis.
Quare hæc, & similia argumenta, ne leviter
quidem attingunt sententiam Thomistarum;
sed sponte suâ liquefcunt, & in fumum & auras
evanes.

evanescent: ut supra cum Alvare annotavimus. Ut tamen magis appareat illorum debilitas ac insufficientia.

48. Respondeo secundò, negando absolute Antecedens principale. Ad cuius primam probationem dicendum est, quòd quando dicitur in Scriptura, Deum vidisse creaturas jam factas, hoc debet intelligi de scientia visionis, quatenus est conservativa creaturarum; sub hac enim ratione supponit illas factas, & existentes, non verò quatenus est creativa, & factiva illarum; sic enim illas non praesupponit, sed facit.

49. Ad secundam probationem ejusdem Antecedentis, distinguo Majorem. Scientia intuitiva supponit suum objectum, jam factum, & existens: quando est merè speculativa, concedo. Quando est eminenter speculativa, & practica, nego. Vel secundò distinguo, scientia intuitiva quæ mensuratur à rebus, concedo. Quæ est mensura rerum, nego. Scientia autem visionis, quæ est in Deo, non est purè speculativa, sed etiam practica; nec mensuratur à rebus, sed est illarum mensura, ut docet D. Thomashic art. 7. ad 3.

50. Confirmatur & illustratur hæc doctrina, & responsio pluribus exemplis. Primum sumitur ex Mysterio Trinitatis, in quo Pater æternus, videndo Filium, ipsum producit, & ipsum producendo videt: unde quamvis talis cognitio sit intuitiva, non supponit tamen suum objectum productum, & existens, sed potius illud producit. Item si visio oculi mei, lumen aut colorem ex se funderet, ut Sol lumen suum, non supponeret colorem, aut lumen, sed faceret, & videndo illuminaret, ac illuminando videret. Docent etiam Philosophi in Logica, intellectum humanum cognoscendo entia rationis, illa efficere, ac proinde eandem intellectionem simul esse cognoscitivam, & factivam entium rationis. Sicut ergo homo entia rationis per intellectum format, ita etiam Deus per suam scientiam practicam, cuncta entia realia creat, & conservat; & in hoc apparet mira fecunditas, & efficacia divini intellectus, ejusque scientiæ practicæ. Denique docetur in libris de anima, quòd intellectus noster, cognoscendo aliquam rem, producit ejus verbum; & eadem actione, quâ illud producit, illud etiam videt, & contemplatur: eademque actio intellectus, simul habet rationem dictionis, & intellectionis. Cur ergo idem non poterit dici cum proportionem, de scientia visionis? Et cur illa non poterit similiter esse eminenti quodam modo, speculativa simul & practica, & intuitiva, ac simul factiva sui objecti?

51. Ad tertiam probationem Antecedentis principalis, dicendum est, scientiam Dei practicam, convenire in aliquo cum scientia artificis creati, & in multis ab illa differre: conveniunt enim in hoc, quòd utraque concurrat ad opus, non solum directivè, sed etiam effectivè, ut constat ex supra dictis; differunt verò primò in eò quòd artifex creatus, non operatur nudo & solo imperio, neque in instanti, sed cum mora temporis, & cum applicatione activorum, & passivorum. Ex quo fit, quòd ejus scientia, non potest intuitivè ferri in opus, dum actus fit, sed solum postquam factum est: Deus autem producit res in instanti, & per solum dictionem, & actum imperii, ut dicemus art. 4. nec indiget applicare activa passivis, sed educit res ex nihilo: unde ejus scientia practica, potest in eodem instanti quòd operatur, intuitivè ferri in creaturas quas pro-

ducit. Secundò differt scientia Dei, à scientia artificis, in eò quòd scientia artificis, post factum opus, est purè speculativa; quia arte factum dependet ab ea tantum in fieri, non autem in conservari: at verò res omnes create, à scientia Dei practica dependent, non solum in fieri, sed etiam in conservari, juxta illud magni Gregorii supra relatam: *Non existentia videndo creat, & existentia videndo continet.* Unde scientia Dei respectu creaturarum, semper manet eminenter formaliter speculativa & practica, non tamen scientia artificis, respectu artefactorum.

Ad ultimam probationem principalis Antecedentis, respondeo negando Majorem: ad cuius probationem dicendum est, quòd licet ratione divini decreti, res sint futuræ inchoativæ, & incompletæ, non tamen totaliter & completè; quia (ut infra ostendemus) principium immediate productivum rerum, & potentia executiva in Deo, non est ejus voluntas, sed intellectus practicus, qui producit res ad extra, per actum imperii formaliter immanentem, & virtualiter transeuntem. Unde donec talis actus imperii sit & intelligatur in Deo, non dicitur intelligitur causa totalis & completa productionis, & futuritionis rerum, sed inchoativa duntaxat, & incompleta.

§. V.

Diluuntur alia argumenta adversa sententia.

Objiciunt terriò Adversarii: Sancti Patres, ut explicent quâ ratione divina præscientia nostram in agendo libertatem non lædat, utuntur interdum similitudine visionis nostræ, quæ in ea quæ cernimus nihil influit, & non causat, sed tantum intuetur res quæ sibi objiciuntur: Ergo secundum doctrinam Sanctorum Patrum, si scientia visionis sit practica, & causa actuum nostrorum liberorum, destruet illorum contingentiam, & libertatem: erit enim quædam suppositio antecedens nostros actus liberos, quæ secundum doctrinam Anselmi, non potest cum libertate coherere.

Respondeo primò: Similitudinem hanc visionis nostræ, in ea quæ cernimus nihil influentis, quâ interdum utuntur sancti Patres, & in qua maximam vim faciunt Adversarii, sententiam illorum nihil planè juvare; quia si hæc comparatio valeret contra nos, valeret etiam contra illos, & probaret Deum, nequidem scientiâ simplicis intelligentiæ, causam esse actuum nostrorum liberorum, eamque esse merè speculativam, & intuitivam sui objecti: aliàs libertatem voluntatis nostræ destrueret.

Respondeo secundò: Similitudinem hanc visionis, & oculi corporei, quâ interdum utuntur sancti Patres, popularem esse, & ad vulgi caput accommodatam; eâ solum intendere declarare, scientiam visionis in Deo, non esse obcuram & ænigmaticam, sicut est cognitio Prophetarum: sed claram & intuitivam, sicut visio oculi corporei; eamque non plus detrahere de libertate nostrâ, quàm visio quæ cernimus aliquè liberè operantem. Cum enim Deus per scientiam visionis operetur omne ens, omnesque modos entis, de quorum numero est libertas nostrarum actionum, & contingentia rerum; tantum abest quòd destruat libertatem, & contingentiam rerum, quin potius illam ponat, creatur, ac conserve, & faciat ut actiones humanæ, non solum sint, sed etiam contingentes & liberæ sint.

Ad

Ad illud quod dicitur in contrarium, in primis responderi potest falsum esse principium illud Adversariorum, quod scilicet omnis suppositio antecedens tollat libertatem. Nec unquam accidit Anselmus, sed solum quod necessitas antecedens, sive suppositio quæ oritur à causis naturalibus, & necessariis, qualis est ortus Solis (quo exemplo ipsemet Anselmus utitur) tollit libertatem.

Addo quod si hoc principium esset verum, tolleretur libertas in sententia Adversariorum, illi enim docent scientiam simplicis intelligentiæ, ut habet adjunctum decretum, esse causam rerum, ac proinde actuum nostrorum liberorum, & consequenter aliquam suppositionem illos antecedentem; omnis enim causa debet esse prior suo effectui, prioritate saltem naturæ & causalitatis: Ergo si verum sit, quod omnis suppositio antecedens tollat libertatem, manifestum est, ex sententia Adversariorum, sequi excidium, ac destructionem libertatis.

Respondeo secundò, Quod licet suppositio antecedens, quæ non oritur à primo libero, & quæ non descendit à primo principio, & à prima veluti radice libertatis, eam tollat & destruat; secus tamen si descendat à primo libero, & à prima libertatis radice procedat: scientia autem visionis, cum supponat decretum, quod est prima radix, & primum principium libertatis creata, & participata; & quod attingit non solum substantiam, sed etiam modum libertatis & contingentiam in nostris operationibus, est aliqua suppositio descendens à primo libero, & procedens à prima libertatis radice; ac proinde non tollens, sed causans libertatem & contingentiam in rebus. Sed de hoc fusè in Tractatu de prædestinatione.

Obijcies quartò: Eà scientiâ Deus producit creaturas, quæ constituitur in actu primo agens, cum eadem virtus quæ actum primum ponit, debeat in secundo prodire: Atqui scientiâ simplicis intelligentiæ Deus habet actum primum, seu potentiam à creaturas producendas: Ergo ab illa, non à scientiâ visionis, debet prodire operatio, quæ creaturæ fiunt.

Respondeo negando Majorem, quia scientia quæ est causa rerum in actu secundo, debet esse libera, scientia verò quæ illas constituit in actu primo, & quæ Deus constituitur in actu primo agens, necessaria est: si verò illi addatur decretum, per quod fiat libera, à scientiâ simplicis intelligentiæ, transit in scientiam visionis, seu approbationis & beneplaciti.

Addo quòd, si hoc argumentum aliquid valeret, probaret productionem creaturarum ascribendam esse potius voluntati Dei necessitati, quam libertati, cum voluntas Dei ut necessaria, habeat primum actum, seu potentiam producenti creaturas, juxta Vazquem, & alios Recentiores qui existimant potentiam executivam in Deo, non esse intellectum, sed voluntatem. De quo infra.

Obijcies ultimò: Si scientia Dei libera, quæ visionis appellatur, esset causa rerum, esset etiam causa peccatorum, cum ad illa etiam se extendat, & eaclare & intuitivè cognoscat: Sed hoc est impium, & blasphemum: Ergò scientia visionis non est causa rerum.

Respondeo negando sequelam, ut enim supra conclus. 4. ostendimus, scientia Dei libera, non est causa rerum, quatenus formaliter & visionis

est, sed solum quatenus est approbationis: Deus autem non cognoscit peccata per scientiam liberam, quatenus est approbationis, sed solum quatenus est visionis: quia illa nullum supponunt decretum positivum in Deo, quò velit, & approbet illorum existentiam, vel futuritionem, sed permissivum tantum, quò vult permittere eorum malitiam, & deformitatem; & sic scientia visionis, quamvis sit causa rerum, non tamen est causa peccatorum, ut patet ex dictis in ultima probatione quartæ conclusionis.

ARTICVLVS III.

An ideo res sint futurae, quia sciuntur à Deo, vel ideo ab illo sciuntur, quia futurae sunt?

Resolutio hujus difficultatis pendet ex dictis articulis præcedentibus, & ideo breviter ab illa nos expediemus conclusione sequenti.

§. 1.

Vera sententia statuitur.

Dico igitur hanc propositionem, *Ideo res sunt futurae, quia sciuntur à Deo*, esse veram in sensu causali; & istam falsam: *Ideo res ut futurae cognoscuntur à Deo, quia futurae sunt*; ly quia dicente rationem in essendo, & causam formalem, aut virtuales. Ita communiter nostri Thomistæ, quibus ex Patribus Societatis novissimè se adunxit Claudius Typhanius in libro de Ordine, deque priori & posteriori cap. 34.

Probatur primò ex Sanctis Patribus supra relatis, præsertim ex Augustino 15. de Trinitate cap. 13. dicente: *Vniuersas creaturas suas spirituales aut corporales, non quia sunt ideo novit Deus, sed ideo sunt, quia novit. Non enim nescit quæ fuerat creaturas: quia ergo scivit creavit, non quia creavit scivit.* Ubi S. Augustinus apertè loquitur de scientiâ libera, & nullo modo de scientiâ simplicis intelligentiæ; loquitur enim de scientiâ, quæ Deus scit & cognoscit futura ut futura, & de ista ait, *ideo res creatas esse futuras, vel existentes, & non è contrà: At scientiâ simplicis intelligentiæ, Deus non scit futura, neque existentia, sed solum possibile, de quibus falsum est dicere ipsa existere, quia sciuntur à Deo; scientia enim illa non causat omnia quæ cognoscit, aliàs causaret omnia possibile: Ergo de illa & de ejus objecto non potest dici esse futurum, quia scitur à Deo; sed solum de scientiâ libera, quæ visionis appellatur.* Unde Gregorius Magnus articulo præcedenti citatus: *Quæ sunt, non ab æternitate ejus videntur, quia sunt; sed ideo sunt, quia videntur.*

Non est prætermittenda insignis D. Leonis Papæ autoritas, quæ apertè favet nostræ sententiæ. Ille enim serm. 16. de Passione cap. 2. sic habet: *Cum ergò omnia quæ in Christum Iudaica admisit impietas, tantò ante prædicta sint, ut non tam de futuris quàm de presentibus propheticus sit sermo contextus: quid aliud nobis, quàm sempiternarum dispositionum Dei incommutabilis ordo referatur, apud quem & discernenda jam adjudicata, & futura jam facta sunt? Cum enim & qualitas actionum nostrarum, & effectus omnium voluntatum scientiâ divina præveniat, quantò magis Deo nota sunt opera sua. Et rectè placuit quasi facta recoli, quæ non poterant omnino non fieri.* Ubi S. Leo apertè loquitur.

